

Werfbegeleiding aan de Zelemsebaan te Meldert

Archeologierapport

Elly N.A. Heirbaut
Vanessa Vandenbussche

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Colofon

Titel: Werfbegeleiding aan de Zelemsebaan in Meldert. Archeologierapport.
Auteur: E.N.A. Heirbaut & V. Vandenbussche
Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 733
Bekrachtigde nota: ID 13727

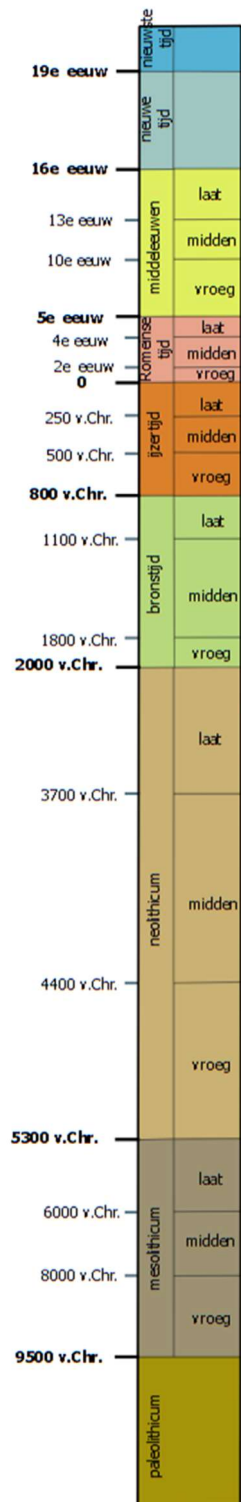
Projectleider/Veldwerkleider: E.N.A. Heirbaut (OE/ERK/Archeoloog/2016/00162)
Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service
Vestiging: Pulsebaan 52, 2242 Zandhoven

Publicatiedatum: mei 2023
Publicatieplaats: Zandhoven

Illustratieverantwoording voorblad: overzicht werkput 1

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Het chronologisch kader dient ter oriëntatie voor de verschillende archeologische perioden. De perioden zijn gevat in algemene tijdvakken, regionale verschillen zijn hier niet in opgenomen.

Deel I. Verslag van de resultaten van het onderzoek

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	6
1.1 ADMINISTRatieve GEGEVENS	8
1.2 RANDVOORWAARDEN	8
2 SAMENVATTING VAN HET VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	9
2.1 LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	9
2.2 HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER	9
2.2.1 HISTORISCH KADER	9
2.2.2 ARCHEOLOGISCH KADER	11
2.3 RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK	12
3 METHODEN EN TECHNIKEN	14
3.1 ONDERZOEKSSTRATEGIE	14
3.2 WERKPUTTEN, SPOREN EN VONDSTEN	14
4 ONDERZOEKSVRAGEN	15
5 BODEMOPBOUW	17
6 SPOREN EN STRUCTUREN	20
7 VONDSTEN EN MONSTERS	29
8 ANALYSE EN CONCLUSIE	30
8.1 ANALYSE	30
8.2 CONCLUSIE	32
9 PLANNING	33
9.1 AFRONDING NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	33
9.2 AFRONDING CONSERVATIE	33
9.3 OPLEVERING EINDVERSLAG	33
LITERATUUR	34
GERAADPLEEGDE WEBSITES	34
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	34

LIJST VAN FIGUREN	34
--------------------------	-----------

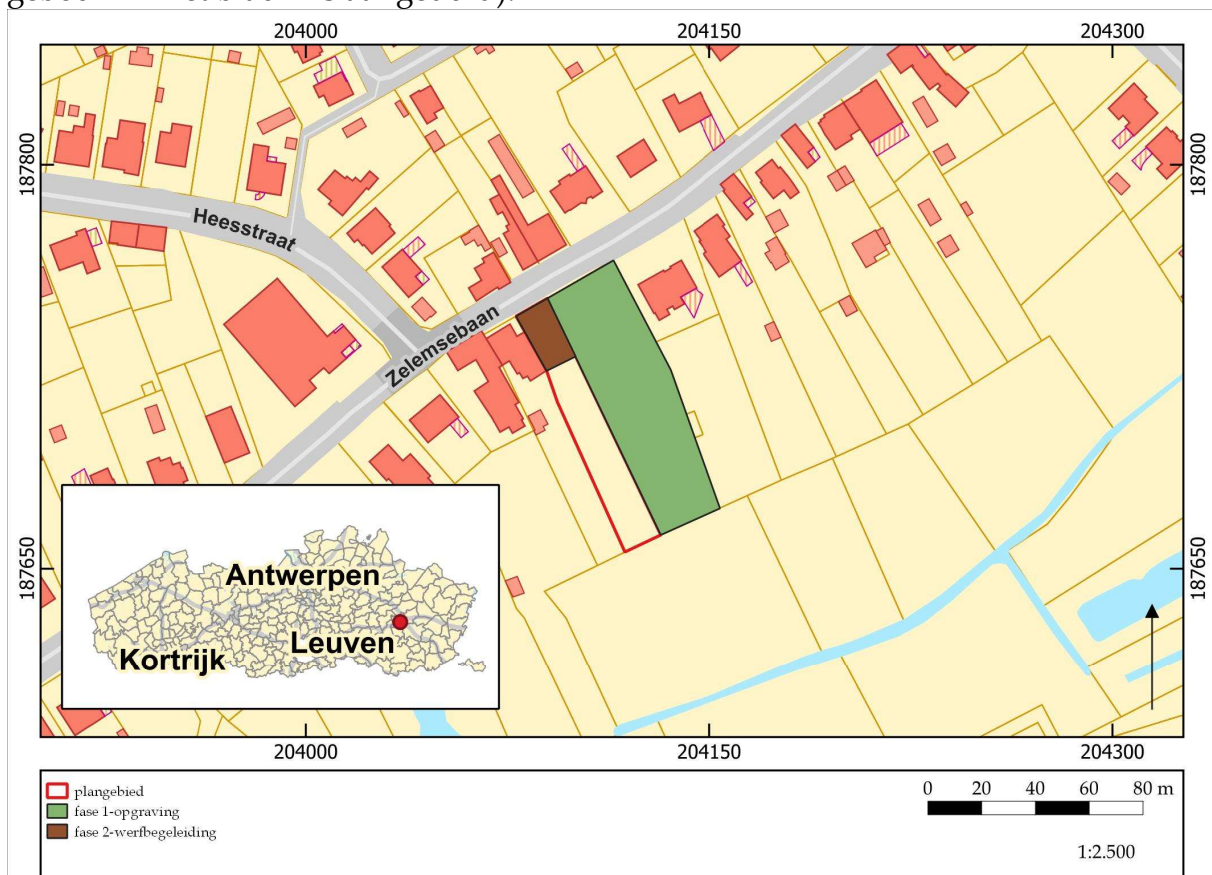
LIJST VAN BIJLAGEN	34
---------------------------	-----------

1 Inleiding

Aan de Zelemsebaan nrs. 21-23 in Meldert (Lummen) wordt nieuwbouw voorzien. De aanleg hiervan zal in twee fasen verlopen. In functie hiervan is reeds een archeologienota opgesteld.¹ Hieruit is gebleken dat er vanuit de bureaustudie onvoldoende informatie voorhanden was om de archeologische potentie van het terrein goed in te kunnen schatten. Aansluitend is een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. De resultaten hiervan wijzen erop dat er zich een behoudenswaardige archeologische site in de bodem bevindt, die door het bouwen van de nieuwe appartementen en brandweg verstoord zal worden. Het advies dat hieraan gekoppeld is, is een vlakdekkende opgraving van het gedeelte van het terrein waar gebouwd zal gaan worden. Voor de opgraving (fase 1) is reeds een archeologierapport uitgeschreven; de uitwerking van de data en het schrijven van het eindrapport is volop bezig.

Ter hoogte van de Zelemsebaan 25 wordt een gebouw afgebroken (fig. 1b). Voor deze zone is een werfbegeleiding geadviseerd (fase 2). Een deel van het terrein blijft onveranderd en is hier behoud in situ mogelijk.²

Onderhavig archeologierapport is de weerslag van de werfbegeleiding op het noordelijke deel van het terrein (zie figuur 1a: fase 2, en figuur 1b waar het te slopen gebouw in het blauw is aangeduid).

Figuur 1a. Locatie van het plangebied op het kadasterplan.

©LARES

¹ De Nutte et.al. 2019.

² Deville et.al. 2019.

Figuur 1b. Aanduiding van de geplande sloopwerken in het blauw (locatie van de kelder aangegeven op het plan) en de contouren van het archeologisch vooronderzoek (proefsleuf) en opgraving (621 m²) in het groen. ©BOUWHEER

1.1 Administratieve gegevens

Naam site/toponiem	Meldert (Lummen)
Ligging	Zelemsebaan nrs. 21-23, Meldert (Gemeente Lummen, provincie Limburg)
Kadastrale gegevens	Lummen, Afd. 4, Sectie D, nrs. 528A
Bounding Box	203703.587671; 187487.282987; 204653.800664; 187955.634414
Onderzoek	werfbegeleiding
Projectcode	2023D119
Uitvoerders/actoren	Christine Beckers (erkend-archeoloog) Vanessa Vandebussche (junior-archeoloog)
Erkend archeoloog	Christine Beckers: OE/ERK/Archeoloog/2020/00017
Overige actoren en specialisten	nvt
Geraadpleegde externe personen	nvt
Termijn veldwerk	10 mei 223
Oppervlakte plangebied fase 2	1.320 m ²
Totaaloppervlakte werken	302 m ²
Geplande ingreep	Bouw brandweg
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. Het archeologierapport werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de totale vergunningsaanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.2
Thesaurus	werfbegeleiding

1.2 Randvoorwaarden

nvt

2 Samenvatting van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.1 Landschappelijke ligging³

Meldert, een deelgemeente van Lummen in de provincie Limburg, ligt in Midden-België, in de Zandleemstreek. Daarnaast is het gelegen in het Heuvelland van Lummen dat gekenmerkt wordt door een heuvelachtig landschap met een tertiaire ondergrond. In de regio is een uitgebreid rivierenstelsel met een noordoost-zuidwest oriëntatie op te merken.

Het plangebied is, volgens het Digitaal Hoogtemodel, gelegen op een overgangszone tussen hoger gelegen delen in het noordwesten (27,1 m + TAW) en langer gelegen zones in het zuidoosten (25,7 m + TAW). De daling van het terrein in zuidoostelijke richting is te wijten aan de nabijgelegen Vloedgracht en Zwarte Beek.

De tertiaire ondergrond bestaat uit de Formatie van Diest. Dit wordt gekenmerkt door groenig tot bruinig grof zand, dat enerzijds glauconiet bevat maar anderzijds weinig fossielen vertoont. Soms worden wel haaiantanden aangetroffen. Volgens de quartairgeologische kaart bevinden zich in het plangebied eolische afzettingen uit het weichseliaan (laat-pleistoceen) en mogelijk het vroeg-holoceen. Daaronder liggen oudere hellingsafzettingen van het quartair. Overigens zijn er geen hologene en/of tardiglaciale afzettingen boven op de pleistocene sequentie merkbaar (type 1).

De bodemkaart toont aan dat het noordwestelijk gedeelte van het plangebied binnen een bebouwde zone (OB) gelegen is. Het centrale deel wordt gekenmerkt door een matig droge lemig zandgrond met diep antropogeen humus A-horizont (Scm). In het zuidoosten wordt nog een smalle zone op het plangebied gekarteerd als een natte lemige zandgrond met verbrokkelde textuur B-horizont.

Het onderzoeksgebied heeft met andere woorden een gunstige landschappelijke ligging, ter hoogte van een overgangszone en in de omgeving van de Zwarte Beek en de Vloedgracht.

2.2 Historisch en archeologisch kader

2.2.1 Historisch kader

Algemene schets

Meldert is gelegen ten zuidwesten van Tienen. Het is een landelijk dorp in de vallei van de Molenbeek, gesitueerd tussen de grote kouters. De gebouwen van het voormalige molencomplex op deze Molenbeek werden sterk gerenoveerd. In de drassige vallei komen talrijke boomgroepjes voor, op de flanken vinden we taluds.⁴

³ De Nutte 2019; Deville 2019, 42-43.

⁴ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135105>

Centraal in het afgebakende gebied ligt de Sint-Ermelindiskerk met erachter de Sint-Ermelindiskapel, een bekend bedevaartsoord. De kerktoren, gebouwd in een overgangsstijl, dateert uit de 13^e eeuw, hij werd verhoogd in gotische stijl met een spits uit de 17^e en een portaal uit de 18^e eeuw. De kerk werd in verschillende bouwcampagnes opgericht. Het ommuurde kerkhof ligt op een hoogte, een eind van de kerk verwijderd. De pastorie is een classicistisch dubbelhuis uit de 18^e eeuw, typisch voor de streek.

Als gesloten hoeve kan de 18^e-eeuwse Prins Kardinaalhoeve vermeld worden. Kort bij deze hoeve ligt de donjon van Meldert.⁵

De eerste vermelding van de heren van Meldert dateert van 1279, maar pas in 1408 verscheen de omschrijving 'versterkte woning', omgracht en toegankelijk via een smalle ophaalbrug. Hoewel het gebouw in 1568 door brand geteisterd werd, trad het definitief verval pas in de 18^e eeuw in. Slechts twee niveaus van de donjon zijn overgebleven: de kelder en het eerste niveau.

Na de brand van 1568 werd iets zuidelijker een nieuw kasteel gebouwd, dat ca. 1850 vervangen werd door het huidige gebouw, een uniek voorbeeld in Vlaanderen van een gaaf bewaard, neogotisch geïnspireerd kasteel. Het ligt temidden van een ongeveer 47 ha groot verwaarloosd park, op een helling ten zuidwesten van het dorpscentrum en ten zuiden van de vallei van de Molenbeek. Aan de zuidkant ligt een U-vormige dienstvleugel. De oranjerie, die nadien als kapel ingericht werd, is een ontwerp van Hendrik Beyaert. In 1911 werd de oudere 19^e-eeuwse parkaanleg in romantische geest vervangen door een ontwerp van Louis Van der Swaelmen. Het is voor de Belgische tuinarchitecten een vrij uniek voorbeeld van de 'composite style'. Niettegenstaande het park momenteel verwilderd is, zijn de hoofdlijnen van de parkaanleg nog herkenbaar, evenals een langwerpige vijverpartij die in 1850 aangelegd werd door het opstuwen van een zijarm van de Molenbeek.⁶

Toponomie⁷

Meldert werd voor het eerst genoemd in 1099 als *Meldreges*, en in 1155 als *Melerd*. De naam Meldert stamt deels uit het Germaans en deels uit het Latijn. Meldert verwijst naar het woord *melde* (soort wilde spinazie) met als achtervoegsel *aarde*. Zo zou Meldert dus *melde-akker* kunnen betekenen.

Maar malen klonk in het oud-Germaans ook als *mellen*. *Erd* of *ert* betekent aarde, plaats of veld. Meldert zou dan ook kunnen betekenen: plaats waar een molen staat. In de gewesttaal noemt men de molenaar de maelder of de mulder. De "u" klinkt op vele plaatsen als een doffe "e". Het volk voegt bij sommige woorden een "d" of "t" voor de welluidendheid. Ook bij het woord *mulder* (klink als melder) wordt een "t" toegevoegd en muldert betekent dan eenvoudig bij de molenaar of bij den mu(e)ldert.

Men heeft trouwens fundamenten gevonden van een zeer oude watermolen op de Zwarte Beek, niet ver van de dorpskom.

⁵ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135105>

⁶ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135105>

⁷ De Nutte 2019, 34-35.

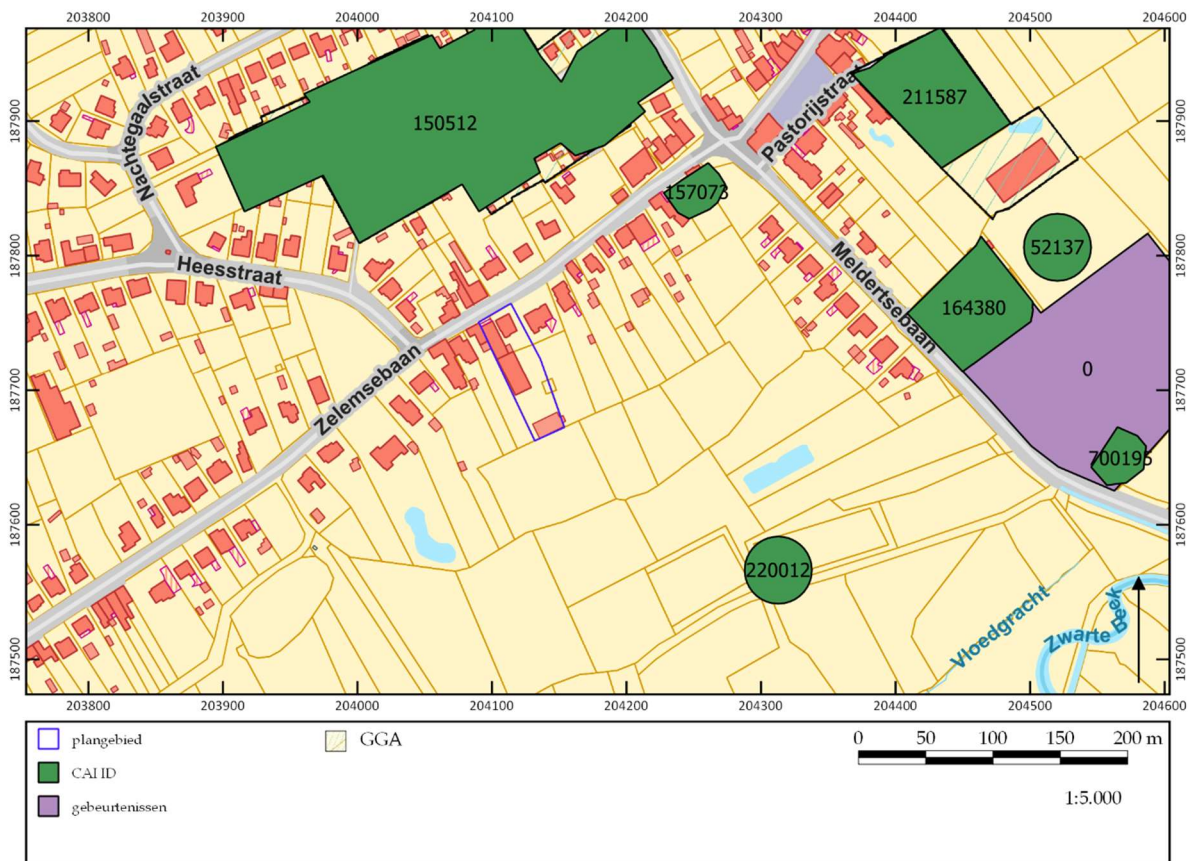
2.2.2 Archeologisch kader

Binnen het plangebied zelf zijn geen vindplaatsen opgenomen in de CAI. In de direct omgeving zijn vijf vindplaatsen bekend (fig. 2). Aan het kruispunt met de Melderstebaan met de Zelemsebaan bevindt zich de Sint-Willibrorduskerk (ID 157073). Hier is een opgraving uitgevoerd waarbij de begravingen rond de kerk zijn onderzocht. Alle skeletten lagen met het hoofd in het westen. Bij de meeste graven bleef een kistaflijning zichtbaar. Eén skelet lag in een houten kist in een gemetselde bakstenen grafkelder. Het schip van de kerk dateert uit de 17e eeuw. Een latere herstelling gebeurde in 1780. De zijkapellen werden in de 19e eeuw gebouwd. In 2006 is de toren, die vermoedelijk een Romaanse oorsprong heeft, ingestort. Later is deze verbouwd.

Ten noorden van het plangebied loopt het terrein sterk omhoog. Hier is een grootschalige opgraving uitgevoerd in functie van een toenmalige verkaveling (ID 150512). Hierbij zijn laatneolithische begravingen gevonden maar ook nederzettingssporen (gebouwplattegronden, waterputten, kuilen etc.) uit de midden-bronstijd, de midden-ijzertijd en de laat-Romeinse tijd. Er is ook lithisch materiaal uit het mesolithicum gevonden.

Meer naar het oosten, aan de Pastorijstraat, is ook een opgraving uitgevoerd (ID 211587). Hierbij zijn nederzettingstructuren uit de metaaltijden en de middeleeuwen blootgelegd. Het gaat om kuilen, plattegronden van hoofd- of bijgebouwen zijn niet gevonden.

Langs de Melderstebaan tenslotte, bij ID 164380, is ook een opgraving uitgevoerd waarbij resten van een site met walgracht zijn onderzocht.

Figuur 2. CAI-waarden in de omgeving. ©LARES

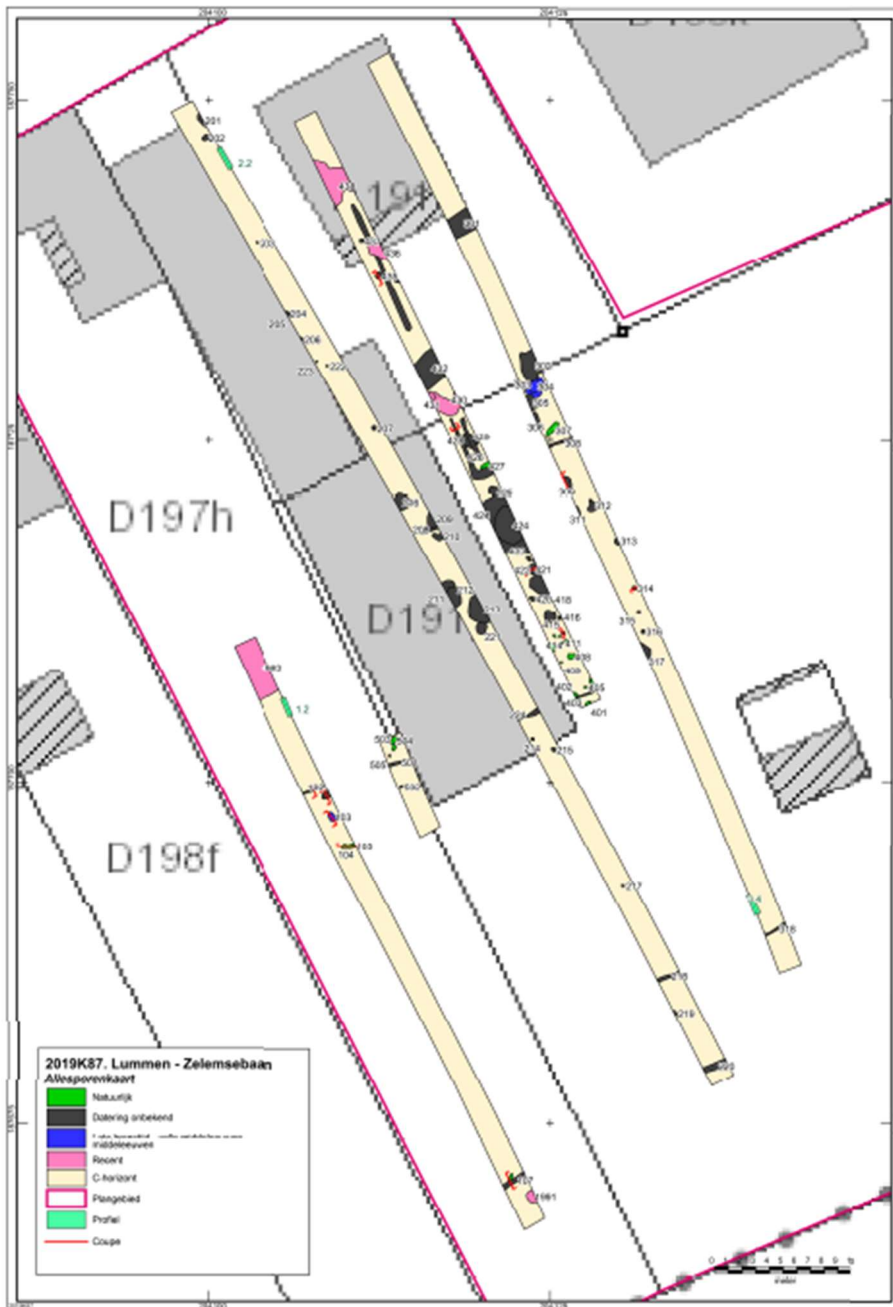
Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het plangebied gelegen is in een regio met een rijk archeologisch verleden. Tijdens de steentijd, meer bepaald het mesolithicum, is de regio gefrequentieerd door de mens. Er zijn vooralsnog geen locaties bekend die getuigen van bewoning, bewerking van grondstoffen en/of jacht, maar de vondst van enkele lithische fragmenten uit deze periode wijzen erop dat het wel mogelijk is dat dit type vindplaats zich in de regio bevindt. De begraving uit het neolithicum duidt erop dat er in de directe omgeving van de begraafplaats ook rekening gehouden moet worden met bewoning; hiervan zijn echter nog geen sporen gevonden. Nederzettingsresten uit de metaaltijden bevinden zich op diverse locaties rondom het plangebied, en ook een laat-Romeinse nederzetting bevindt zich op een boogscheut ten noorden van het te onderzoeken terrein. Middeleeuwse bewoning komt eerder voor rondom de kerk in het centrum van Meldert, maar dit wil niet per definitie zeggen dat bewoningsresten ook niet op een grotere afstand gevonden kunnen worden.

2.3 Resultaten van het vooronderzoek

Vanuit de bureaustudie was gebleken dat het terrein een hoge archeologische potentie heeft met betrekking tot het treffen van archeologische resten uit de steentijd maar ook uit de jongere perioden. Om die reden is in eerste instantie een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Indien hieruit zou blijken dat de bodem voldoende bewaard was, zou aansluitend een archeologisch booronderzoek (verkennend, waarderend) worden uitgevoerd om te achterhalen of er zich een steentijdartefactensite in de bodem bevindt. Vervolgens zou een proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd (in die delen waar geen steentijdartefactensite aanwezig is).

Het landschappelijk bodemonderzoek, uitgevoerd aan de hand van manuele boringen met een edelmanboor, heeft aangetoond dat de bodemopbouw weinig aanleiding geeft om te verwachten dat er nog een (min of meer) *in situ* steentijdartefactensite aanwezig is. Anderzijds blijkt er weinig sprake te zijn van verstoringen waardoor er nog wel een hoge potentie is tot het treffen van sporensites vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd. Het proefsleuvenonderzoek is bijgevolg uitgevoerd.

Vier lange sleuven en een kijkvenster zijn aangelegd over het hele plangebied, zowel fase 1 als fase 2, en niet alleen over de zone die bebouwd zou worden (fig. 3). In alle proefsleuven zijn archeologische sporen en vondsten aangetroffen. De verspreiding van de sporen is over het hele terrein matig, het totale aantal sporen in de proefsleuven is niet bijzonder hoog. De aard van de sporen daarentegen, alsook de vondsten die zijn verzameld, laten toe te concluderen dat op deze locatie sprake is van een meerperiodensite. Zo zijn er sporen uit de prehistorie gevonden (bronstijd/ijzertijd), mogelijk uit de vroege middeleeuwen en met zekerheid uit de late middeleeuwen-nieuwe tijd. Het aardewerk omvat handgevormd aardewerk maar ook gedraaid aardewerk uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Figuur 3. Allesporenkaart proefsleuvenonderzoek. ©CONDOR

3 Methoden en technieken

3.1 Onderzoeksstrategie

De werfbegeleiding heeft plaatsgevonden op 10 mei 2023. De verwerking van de vondsten en kaartgegevens is aansluitend gebeurd.

Tijdens de werfbegeleiding zijn de minimumnormen voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek gevolgd, aangevuld met de bepalingen zoals die in het programma van maatregelen zijn uitgeschreven. Daar waar nodig is gemotiveerd afgeweken van de bepalingen. In onderstaande beschrijving van de methoden en technieken zullen deze bepalingen niet meer herhaald worden maar wordt een algemeen overzicht gegeven van de gehanteerde werkwijze.

3.2 Werkputten, sporen en vondsten

De werfbegeleiding had plaats ter hoogte van het gebouw waar een brandweg wordt aangelegd. De maximale ingreep bedraagt 40 cm onder het vloerniveau. Door middel van een graafmachine zijn de vloerplaten gesloopt. Daarna is de bodem onder de vloerplaat afgegraven tot het niveau van de geplande werken. Lokaal zijn de aanwezige funderingen verwijderd. In totaal is ca. 302 m² opengelegd in één vlak. Slecht op een locatie, ter hoogte van profiel P3, werd de C-horizont bereikt, de rest van het vlak kenmerkt zich door de aanwezigheid van verstoringen die zich aftekenen in de Ap1-horizont. In het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is een recente beerput aanwezig; deze werd afgetopt en volgestort met grond. De kelder in het noordelijke deel is niet volledig uitgehaald: de muren zijn afgetopt op de hoogte die noodzakelijk was voor de werken en de vloerplaat is behouden.

Sporen en putten zijn ingemeten en getekend met een GPS. Vlakken zijn gefotografeerd vanaf de lange kanten, waarbij niet alleen een overzicht van de hele werkput is gegeven (impressie) maar ook overzichtsfoto's van delen van de werkputten zijn gemaakt.

4 Onderzoeksvragen

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- 1) Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- 2) Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- 3) Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- 4) Is er een vroeg-middeleeuwse factor aanwezig? Zo ja, hoe attesteert deze zich?
- 5) Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- 6) Kan op basis van de resultaten de gegevens uit het vooronderzoek bijgesteld worden?
- 7) Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van gedurende hun gebruikperiode?
- 8) Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- 9) Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- 10) Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek relationeel met de aangrenzende noordelijk gelegen meerperiode-site (Laat-Neolithicum, Bronstijd, Midden-IJzertijd als Laat-Romeinse periode)?
- 11) Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de dorpsgeschiedenis/dorpsontwikkeling van Meldert?
- 12) Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de aangrenzende opgraving binnen de grenzen van het onderzoeksgebied gedurende Fase 1?
- 13) Welke verbanden zijn er te leggen met historische, historisch-landschappelijke, bouwhistorische en/of overige cultuurhistorische aspecten van het onderzoeksgebied in zijn omgeving?

Begravingen

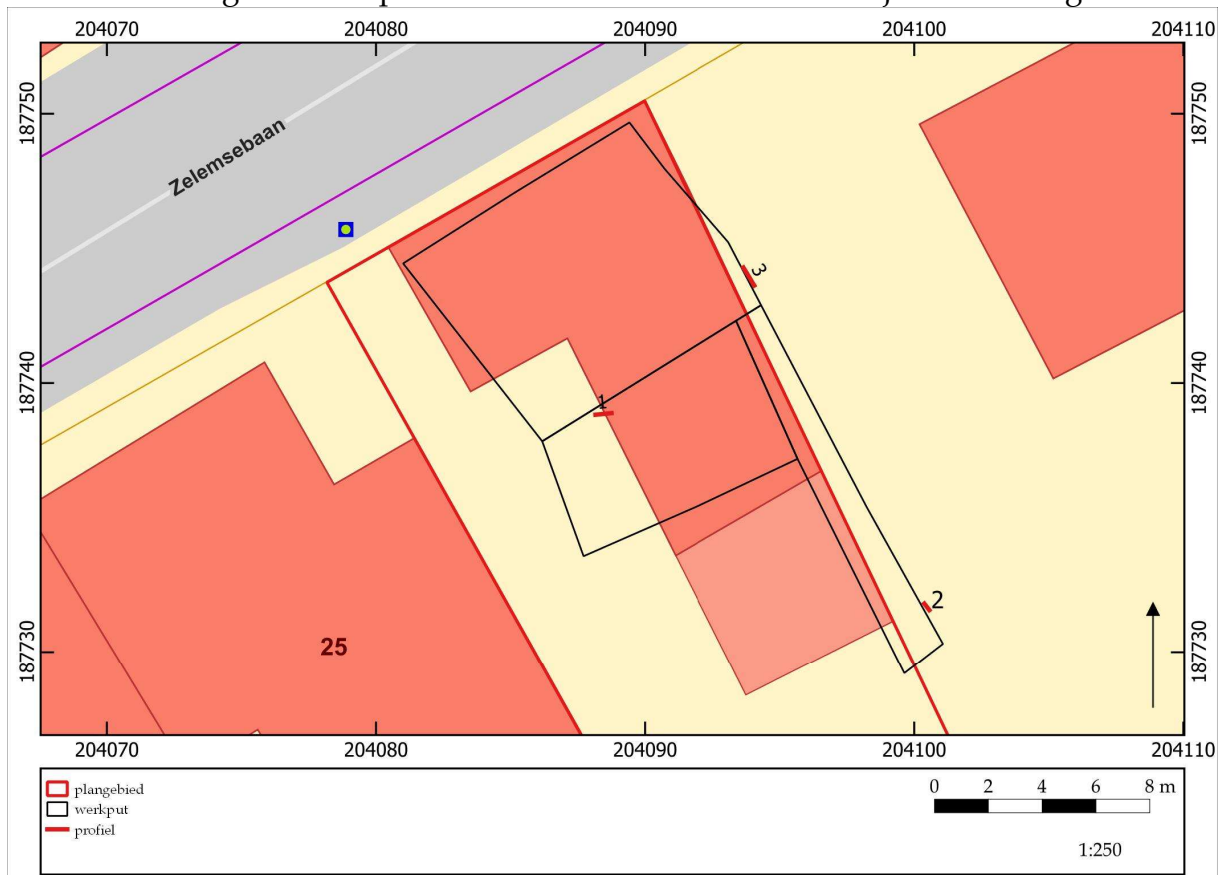
‘Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek bestaat er onder voorbehoud mogelijk een verwachting voor sporen van begravingen. Indien binnen de te prospecteren zone graven voorkomen dan worden ook de volgende onderzoeksvragen beantwoord:’

- 14) Werd er een afbakening (of aanwijzing van het bestaan) van het begravingsareaal gevonden?
- 15) Wat zijn de oudste en meest recente dateringen?
- 16) Met welke type(s) van begravingen heeft men hier te maken?

- 17) Wat is de eventuele relatie met de begravingen en de nabijgelegen reeds bekende begravingen en/of nedezettingsen?
- 18) Wat is de begravingsdensiteit uitgedrukt in minimum aan individuen per oppervlakte?
- 19) Zijn er elementen die kunnen wijzen op een begrafenisritueel? Zo ja, welke informatie valt hieruit af te leiden?
- 20) Kan/Is er sprake zijn van een spatiale organisatie?
- 21) Zijn er binnen de populatie, groepen aan te wijzen die als verwantschapsgroepen geïnterpreteerd kunnen worden? Bijvoorbeeld door de wijze van begraven, of de locatie van de graven en de samenstelling naar geslacht en leeftijd?
- 22) Kunnen er op basis van eventuele patronen in het grafritueel statusgroepen worden gereconstrueerd? En zo ja, bestaat er een relatie tussen gezondheid en status; waren personen die tot een zogenaamde hogere statusgroep behoorden gezonder en leefden zij langer?
- 23) Wat is het geslacht, de leeftijd en de gezondheid van de verschillende individuen?
- 24) Wat is de aard van de eventuele grafgiften, op welke plaats bevinden deze zich en wat is hun symboliek?
- 25) Wat is het fysieke aspect van de eventuele funeraire structuren?
- 26) Kunnen er aan de hand van de archeologische waarnemingen uitspraken gedaan worden per fase en per individu over de vorm, aard, afmeting, materiaalgebruik, assemblage, attributen en/of uiterlijk aspect van de funeraire structuur?
- 27) Welke post-depositionele processen kunnen waargenomen worden?
- 28) Bevinden er zich binnen de begravingscontext nog resten van grafstenen, of andere sporen van een fysieke aanduiding van het graf?
- 29) Hoe werden secundaire begravingen behandeld? Bestond er een vorm van organisatie?
- 30) Op welke manier werden kinderen begraven?
- 31) Zijn er aanwijzingen voor bewaarde kledijattributen en/of textielresten? Wat is hun aard en wat vertellen deze over het individu?
- 32) Bevinden er zich binnen de grafcontext intentioneel begraven gebruiksvoorwerpen en wat was hun functie?
- 33) In hoeverre levert de praktijk van deze opgraving methodische en technische gegevens op of nieuwe inzichten die relevant kunnen zijn voor toekomstig onderzoek van funeraire contexten?

5 Bodemopbouw

In totaal zijn drie profielen aangelegd en beschreven. Hierbij is een 60 cm-sectie opgenomen, en dit tot op het niveau van de diepte van de werken. Op figuur 4 zijn de locaties van de profielen weergegeven. De profielen zijn zo in het vlak gepositioneerd dat de aanwezige bodemopbouw voor het hele terrein duidelijk in kaart is gebracht.

Figuur 4. Locatie van de geregistreerde bodemprofielen. ©LARES

Een eerste profiel (P1) (fig. 5) situeert zich centraal in het plangebied. De eerste 50 cm bestaat uit een ophogingspakket gerelateerd aan de bouw van de woning. Hieronder is een eerste Ap-horizont te herkennen. Het heeft een homogeen donker bruinrode vulling en is 28 cm dik. Deze dekt een tweede Ap-horizont af, dat een homogeen bruinrode vulling heeft en minstens 22 cm dik is.

Figuur 5. Profiel 1. ©LARES

horizont	diepte (cm)	beschrijving	interpretatie
REC (1)	0-50	verrommeld pakket met baksteenfragmenten	ophogingslaag
Ap1	50-78	donker bruinrood, homogeen, zand	A-horizont
Ap2	78-100	bruinrood, homogeen, zand	oudere A-horizont

Tabel 1. Overzicht van de lagen van P1.

Een tweede profiel (fig. 6) situeert zich in het zuiden, langs de noordoostelijke putwand van het plangebied en bevindt zich ter hoogte van de weggehaalde funderingen. De eerste 80 cm bestaat uit een ophogingspakket gerelateerd aan de bouw van de woning. Hieronder is een betonlaag te herkennen van 10 cm dik. Deze dekt een Ap-horizont af, dat een homogeen donker bruinrode vulling heeft en minstens 10 cm dik is. Ter hoogte van deze Ap-horizont zijn nog funderingsresten van het gesloopte gebouw aangetroffen.

Figuur 6. Profiel 2. ©LARES

horizont	diepte (cm)	beschrijving	interpretatie
REC (1)	0-90	verrommeld pakket met betonlaag	ophogingslaag
Ap1	90-100	donker bruinrood, homogeen, zand	A-horizont

Tabel 2. Overzicht van de lagen van P2.

Een derde profiel (fig. 7) situeert zich in het noorden langs de noordoostelijke putwand van het plangebied en situeert zich ter hoogte van de weggehaalde funderingen. De eerste 50 cm bestaat uit een ophogingspakket gerelateerd aan de bouw van de woning. Hieronder is een eerste Ap-horizont te herkennen. Het heeft een homogeen donker bruinrode vulling en is 35 cm dik. Deze dekt een gele C-horizont af.

Figuur 7. Profiel 3. ©LARES

horizont	diepte (cm)	beschrijving	interpretatie
REC (1)	0-50	verrommeld pakket met baksteenfragmenten	ophogingslaag
Ap1	50-85	donker bruinrood, homogeen, zand	A-horizont
C	85-100	geel, homogeen, zand	C-horizont

Tabel 3. Overzicht van de lagen van P3.

Deze bodemprofielen tonen aan dat de geplande werken het archeologische niveau niet bereiken. Enkel in profiel P3 is de C-horizont bereikt, dit is waar de funderingen in een geheel zijn verwijderd. De C-horizont situeert zich hier op 85 cm diepte. Uit de andere profielen is echter gebleken dat op deze diepte nog een Ap-horizont aanwezig is.

6 Sporen en structuren

Tijdens de werfbegeleiding zijn geen spoornummers uitgedeeld omdat er enkel sprake is van verstoringen (uitbraaksporen, muurresten, leidingen, riolering en puinkuilen) die zich aftekenen in de Ap-horizont (fig. 8 en 9).

Resten van funderingen van de gesloopte woning zijn nog aangetroffen in de oostelijke helft en komen voor op 25,95 m +TAW in de Ap1-horizont (fig. 10).

Verschillende uitbraaksporen van muren komen voor in het noordelijk deel van het plangebied. Deze zijn gelegen op 26,27 m +TAW in de Ap1-horizont en komen met andere woorden op 43 cm diepte voor (fig. 11).

De vloerplaat van de kelder (fig. 12) is gelegen op 24,97 m +TAW. De muren van deze kelder worden deels afgebroken (afgetopt), waarna de kelder opgevuld wordt met grond.

Tot slot zijn er nog enkele verstoringen waar te nemen die gerelateerd worden aan het gesloopt gebouw (fig. 13), waaronder de riolering en leidingen. Deze zijn in de Ap1-horizont gelegen en komen voor tussen 26,19 m +TAW en 26,55 m +TAW. Algemeen komt dit overeen met een diepte tussen 40-90 cm.

Figuur 8. Allesporenkaart. ©LARES

Figuur 9. Allesporenkaart met TAW.

©LARES

Figuur 10. Fundering. ©LARES

Figuur 11. Uitbraaksporen van muren. ©LARES

Figuur 12. Zicht op de kelder. ©LARES

Figuur 13. Zicht op de verstoringen van het gesloopt gebouw. ©LARES

7 Vondsten en monsters

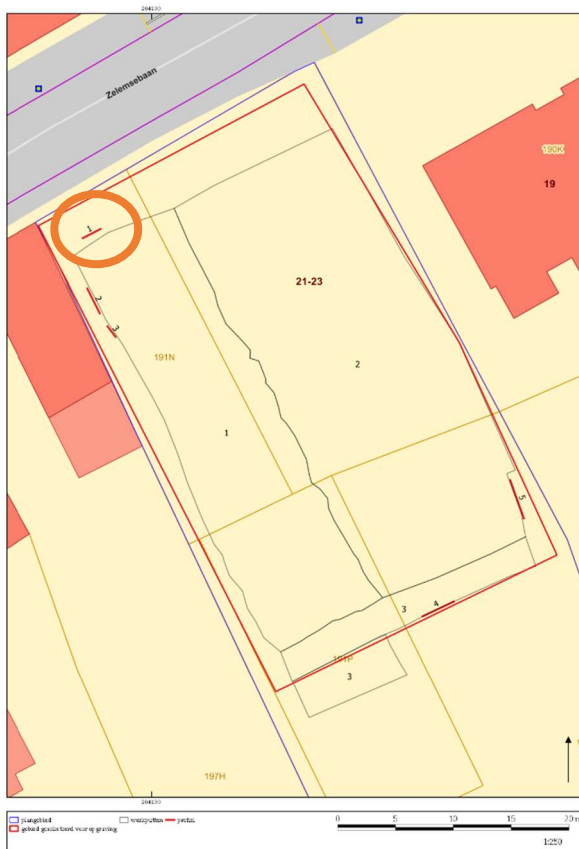
Tijdens het onderzoek zijn geen vondsten of monsters ingezameld. Er dient bijgevolg geen conserveringsmaatregelen uitgeschreven te worden.

8 Analyse en conclusie

8.1 Analyse

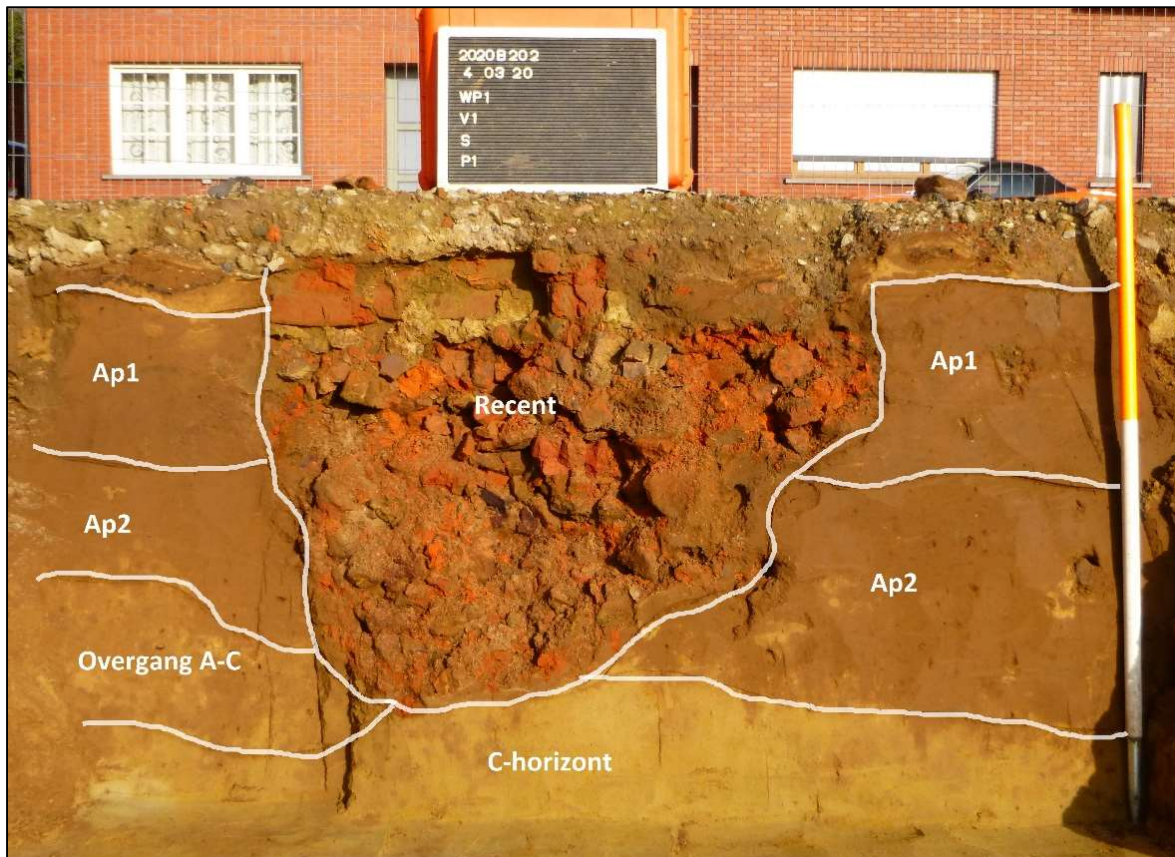
De werfbegeleiding van het te slopen gebouw waar een nieuwe brandweg gerealiseerd moet worden in functie van de nieuwbouw onmiddellijk ten noorden ervan, heeft uitgewezen dat alle werken gepland zijn in verstoorde/opgehoogde grond. Er zijn geen archeologisch relevante sporen noch vondsten aangetroffen.

Tijdens de werfbegeleiding zijn drie profielen opgekuist en geregistreerd. Op die manier was het mogelijk om de informatie uit deze begeleiding te koppelen aan de informatie die reeds was ingewonnen tijdens de opgraving op het aangrenzende perceel. Aan de noordwestelijke rand van dat opgravingsterrein is profiel Pr1 geregistreerd (fig. 14-15).⁸ Hierin kunnen twee verschillende horizonten, naast de recente kuil, in het plaggendek onderscheiden worden. Ap1 is (midden)bruin gekleurd en Ap2 heeft eveneens een (midden)bruine kleur maar is net iets lichter dan Ap1. Ap1 bevat overigens houtskoolspikkels, baksteenfragmenten en heeft een vrij homogene samenstelling. Ap2 bevat enkele houtskoolspikkels. De textuur van beide horizonten is (lemig) zand. Het plaggendek is hier in totaal 70 tot 85 cm dik. Onder de plag is een overgangshorizont van ca. 20 cm op te merken, die omschreven kan worden als een midden- tot lichtbruin gevlekte bodemlaag. Hieronder is de C-horizont zichtbaar.

⁸ Heirbaut & Beckers 2020.

Figuur 15. Aanduiding van de locatie van Pr1 tijdens de opgraving op het aangrenzende perceel. ©LARES

Figuur 14. Profiel 1 op het aangrenzende opgravingsterrein, met aanduiding van de horizonten. ©LARES

De drie profielen die gedocumenteerd zijn tijdens de werfbegeleiding, sluiten aan bij de waarnemingen tijdens de opgraving. Ze wijzen uit dat de bovenste laag verstoord is. Bij profiel Pr1 zijn er onder deze verstoorde laag twee Ap-horizonten op te merken. Bij het tweede en derde profiel is er onder de verstoorde laag slechts één Ap-horizont aanwezig. Enkel ter hoogte van profiel Pr3 is de top van de C-horizont bereikt. Hieruit blijkt dat het archeologisch niveau zich hier op ca. 80-90 cm onder maaiveld bevindt. Dit is ook vastgesteld tijdens de opgraving.

De geplande werken zullen slechts tot 40 cm diepte reiken⁹, en zullen met andere woorden het archeologisch niveau niet raken.

Alle aangetroffen sporen zijn gerelateerd aan de gesloopte woning: enkele muurresten, rioleringsbuizen, afwateringsbuizen en vloerniveau's. Het vlak is afgegraven tot op het niveau waarop de geplande werken uitgevoerd zullen worden. Algemeen is dit 40 cm diep. Alleen ter hoogte van de kelder is wat dieper gegraven om ook hier de funderingen te kunnen verwijderen. De diepte van de werkput is zichtbaar op figuur 13, waar overzichtsfoto's worden gegeven van het vlak van de werkput ten opzichte

⁹ De Nutte et.al. 2019.

van de openbare weg. Alle resten bevinden zich stratigrafisch gezien in de eerste Ap-horizont en deels in de tweede Ap-horizont.

8.2 Conclusie

Alle resten die zijn aangetroffen, zijn afkomstig van de gesloopte woning. Ze bevinden zich in de bovenste lagen, namelijk in de eerste Ap-horizont en de top van de onderliggende tweede Ap-horizont. Alle resten bevinden zich binnen de bovenste 40 cm van de bodemopbouw. Het archeologisch vlak bevindt zich op minstens 80 cm diepte onder het huidige maaiveld, zoals blijkt uit profiel Pr1 tijdens de opgraving op het aangrenzende terrein en profiel Pr3 tijdens de werfbegeleiding.

De sloopwerken gaan niet dieper dan nodig, wat inhoudt dat er tot ca. 40 cm onder het maaiveld is gesloopt. Alleen de kleine kelder zat dieper en op die locatie is dan ook dieper gesloopt. Hierbij zijn geen archeologisch relevante resten waargenomen.

De afgraafwerken voor het aanleggen van de nieuwe brandweg gaan slechts 40 cm diep. Omdat er geen archeologische resten zijn herkend, en omdat het archeologische vlak minstens 40 cm onder de onderkant van de graafwerken zit (waardoor een voldoende buffer gegarandeerd kan worden), is er geen sprake van impact van de werken op het archeologisch niveau. Er dient hier bijgevolg geen verder onderzoek meer te gebeuren in het kader van deze vergunde werken.

9 Planning

In de hieronder vermelde planning is een inschatting van de tijd gemaakt die nodig is voor het uitvoeren van de verschillende natuurwetenschappelijke onderzoeken, maar niet met de tijd die nodig is voor het verpakken en transporteren/verzenden van de geselecteerde monsters/voorwerpen.

9.1 Afronding natuurwetenschappelijk onderzoek

Nvt

9.2 Afronding conservatie

Nvt

9.3 Oplevering eindverslag

Dit zal binnen de maximumtermijn van 2 jaar na het afronden van het veldwerk worden gedaan.

Literatuur

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>
<https://cai.onroerenderfgoed.be>
<http://www.geopunt.be/>

Geraadpleegde literatuur

De Nutte, G., Simons R., Deville T. & Houbrechts S. 2019: Zelemsebaan 21-23 te Meldert (gem. Lummen) Archeologisch vooronderzoek, *Condor Rapporten 488*.

Deville, T. & De Nutte G. 2019: Zelemsebaan te Meldert (gem. Lummen). Programma van maatregelen, *Condor Rapporten 488*.

Deville, T., Houbrechts S., Simons R. en De Nutte G. 2019: Zelemsebaan 21-23 te Meldert. Nota door middel van proefsleuven, *Condor Rapporten 571*.

Heirbaut, E.N.A. & C. Beckers, 2020: Meldert (Lummen) - Zelemsebaan. Archeologierapport van het definitief archeologisch onderzoek aan de Zelemsebaan, *LAReS-rapport 315*.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2023D119	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:2.500	1:2.500	mei 2023
2023D119	2	archeologische kaart	overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen op de CAI.	nvt	1:5.000	2020
2023D119	3	archeologische kaart	proefsleuven	nvt	nvt	2019
2023D119	4	GRB	locatie geregistreerde bodemprofielen	nvt	1:250	mei 2023
2023D119	5	foto	referentieprofiel 1	nvt	nvt	mei 2023
2023D119	6	foto	referentieprofiel 2	nvt	nvt	mei 2023
2023D119	7	foto	referentieprofiel 3	nvt	nvt	mei 2023
2023D119	8	GRB	allesporenkaart	nvt	1:250	mei 2023
2023D119	9	GRB	allesporenkaart met TAW	nvt	1:250	mei 2023
2023D119	10	foto	fundering	nvt	nvt	mei 2023
2023D119	11	foto	uitbraaksporen	nvt	nvt	mei 2023
2023D119	12	foto	zicht op kelder	nvt	nvt	mei 2023
2023D119	13	foto	zicht op verstoring	nvt	nvt	mei 2023

Lijst van bijlagen

projectcode	bijlagenr.	omschrijving
2023D119	1	shapefile van de contouren van de werkputten
2023D119	2	werkputten met ligging van absolute hoogtes van het vlak/sporen

Niet van toepassing in bijlagen:

- Lijst van plannen en tekeningen: zie lijst van figuren
- Vondstenlijst
- Sporenlijst
- Stalenlijst
- Skeletformulieren
- Conservatierapport
- Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses (ruwe data)